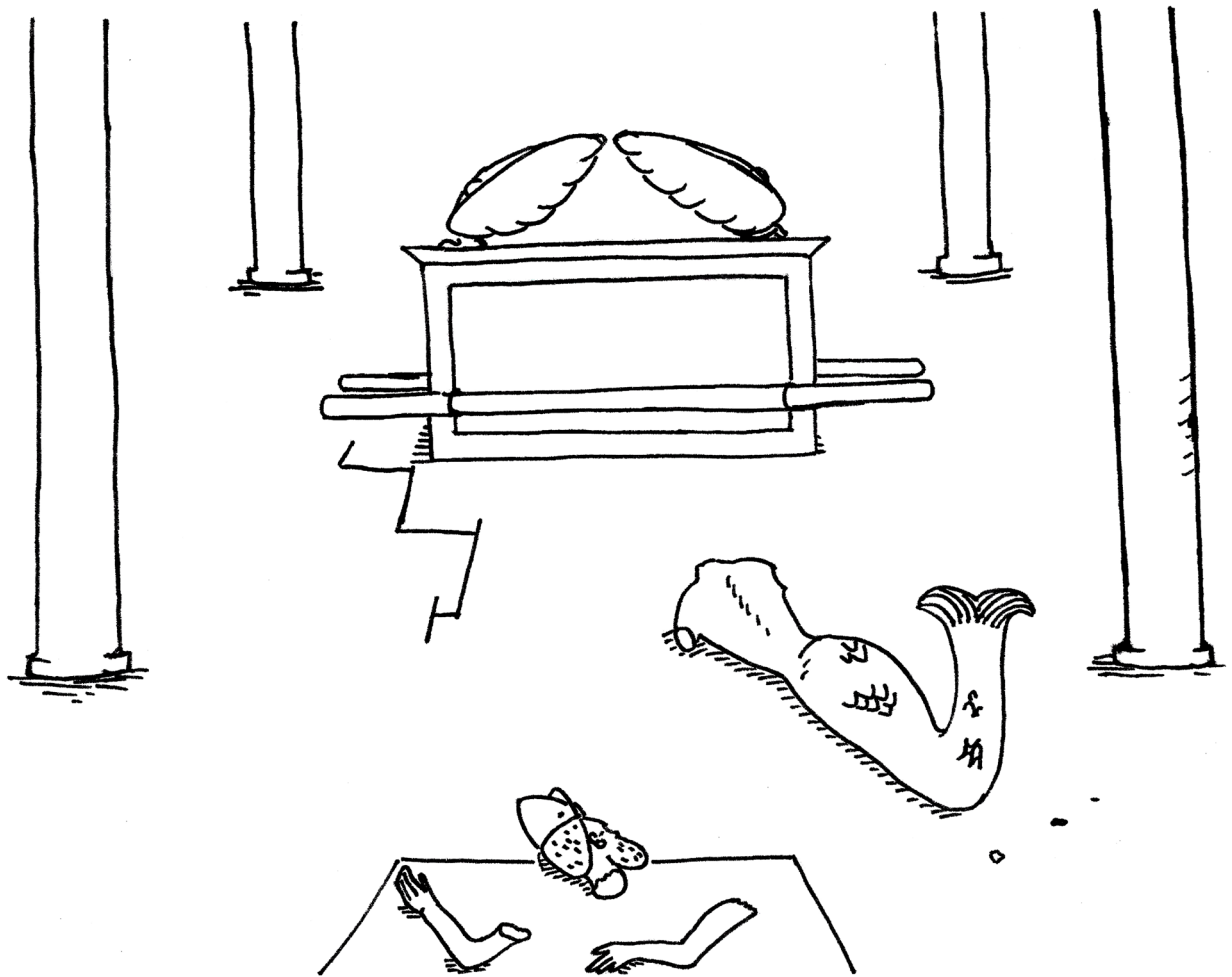


31 mei 2026

Gods ark bij de Filistijnen

1 Samuël 5



Thema: Israëls God is de sterkste

Doel

De kinderen leren dat er maar één God is die de echt macht heeft. Hij wil onze Vader zijn en Hem moeten we aanbidden en dienen.

Toelichting

De Filistijnen zetten de Ark die ze veroverden, als trofee naast het beeld van hun god Dagon in de tempel. Ze willen laten zien: onze Dagon heeft Israëls God overwonnen. De volgende dag weten ze beter: het Dagon-beeld ligt in stukken door de aanwezigheid van de HEER. De bewoners van Asdod en daarna Gat en Ekron krijgen last van aambeien en zoeken de oorzaak daarvan bij de Ark. De stadsvorsten moeten in paniek erkennen: Israëls God is te sterk voor ons, de Ark moet maar terug naar Israël.

Israël trekt zich weinig aan van de HEER, maar Gods plan met zijn volk gaat door. Via de Filistijnen zal Israël horen, dat met hun God niet te spotten valt. Hij is de Enige die de macht heeft.

God toont zijn macht vaak ook aan niet-gelovigen. Indrukwekkend, om stil van te worden, maar reageren we daar ook op door zelf te geloven in Hem en gehoorzaam voor Hem te leven?

Titel van het ONDERBOUW-verhaal: De HEER is groter dan Dagon

Richtlijnen: De Filistijnen hebben gewonnen van de Israëlieten. Nu denken ze dat hun God Dagon sterker is dan de HEER, de God van Israël. God laat zien dat dat niet klopt. Vertel de kinderen wat er gebeurt in de verschillende steden. Iedereen wordt bang en wil snel van de Ark af. De Filistijnen moeten toegeven dat de HEER de sterkste is.

Titel van het MIDDENBOUW-verhaal: Dagon wordt verslagen

Richtlijnen: Zit er een van de kinderen op judo? Daar leer je om je tegenstander met een beenveeg, armklem of houdgreep te verslaan. Als je blijft oefenen word je steeds beter en steeds sneller in deze technieken. Misschien haal je wel de zwarte band en word je kampioen.

Israël luisterde niet naar de HEER. Daarom is zijn Ark nu voor straf bij de Filistijnen. God laat daar zien dat Hij sterker is dan de Filistijnse God Dagon. Dagon wordt gevloerd; zijn beeld ligt in stukken op de tempelvloer. De Filistijnen houden zich groot, maar krijgen ook met pijnlijke aambeien te maken. Dan geven ze op; God heeft hen in de houdgreep. De Ark van de HEER moet zo snel mogelijk weg. De Filistijnen zijn bang voor Israëls HEER, maar geloven niet in Hem.

De Israëlieten horen wat er is gebeurd. Leren ze daar iets van? Keren ze terug naar God?

Titel van het BOVENBOUW-verhaal: De HEER is onze God!

Richtlijnen: De Israëlieten merkten dat je God niet kunt gebruiken om jouw doelen te bereiken. Nu horen ze wat hun God bij de Filistijnen heeft gedaan. De HEER is groter dan Dagon. Het afgodsbeeld sneuvelt in de nabijheid van de Ark. Wanneer de Filistijnen de waarschuwing niet ter harte nemen, moeten ze Gods boosheid voelen: aambeien. Dan willen ze van de Ark en van deze God af. Hij is hun te machtig.

Wat doet Israël, als ze het werk van God bij hun vijanden horen en zien? Hebben ze door dat met de HEER niet te spotten valt. Gaan ze Hem weer van harte dienen?

Wij zien om ons heen steeds wat God doet, in ons leven en in dat van anderen. Zijn we daarom nog meer overtuigd dat Hij de Enige is? Laten we in ons leven merken: Hij is onze God? Zo nodigen we anderen uit om ook in Hem te geloven en zijn liefde te ervaren.

Extra bijbelgedeelte: 1 Koningen 18:22-29 en 36-39

Hier zien we dat Baäl machteloos is. Hij geeft geen antwoord. De HEER antwoordt zijn profeet wel. En het volk Israël gelooft: de HEER is onze God.

Auteur: DW

Achtergrondinformatie

Bij het Bijbelgedeelte

Na de strijd tussen de stammen van Israël en de Filistijnen is de ark van God buitgemaakt door de Filistijnen. Ze voeren die mee als overwinningstrofee maar al gauw blijkt dat niet goed te gaan. De steden Asdod, Gat en Ekron worden getroffen door de builenpest. Pas na zeven maanden besluiten de leiders van de Filistijnen om de Ark naar Israël terug te sturen (hoofdstuk 6). Het verhaal wil duidelijk maken dat de goden van de Filistijnen niets zijn vergeleken bij Jahweh, de God van Israël.

Vers voor vers

Vs. 1 Asdod was een van de vijf grote steden van de Filistijnen. Opgravingen laten zien dat de plaats al bewoond was rond 1500 v. Chr.



- Vs. 2-4 De buitgemaakte ark wordt in de tempel van de Filistijnse god Dagon gezet om die god te eren voor de overwinning. Maar de volgende dag blijkt dat Dagon op zijn neus ligt voor de ark van Jahweh (de HEER). Wat een ironie: de overwinnaar ligt op z'n gezicht en op de volgende dag ligt dat godsbeeld daar onthoofd. Iedere Israëliet die dit hoort zal in gelach uitbarsten – wat een grap!
- Vs. 5 Maar de Filistijnen begrijpen er niets van en verklaren nu de drempel van Dagon's tempel heilig, omdat zijn afgehouwen hoofd daarop gelegen heeft. Ondanks de grote nederlaag die Israël heeft geleden laat God de HEER zien dat Hij regeert en de afgoden van de Filistijnen bespot.
- Vs. 6 Maar hier blijft het niet bij (Naardense Bijbel): 'de hand van de HEER drukte zwaar op de bewoners van Asdod' en Hij teistert hen met bulten. NBV van 2004 geeft 'aambeien', de update van 2021 leest 'gezwollen'. Waarschijnlijk is de builenpest bedoeld. In hoofdstuk 6 (vs. 4-5) blijkt dat er ook een muizenplaag heerste. Muizen en vooral ratten kunnen dragers zijn van een bacterie (*Yersinia Pestis*) die via vlooiën wordt overgedragen van dieren naar mensen. 'Voor meer informatie, zie: [https://www.christipedia.nl/wiki/Pest_\(ziekte\)](https://www.christipedia.nl/wiki/Pest_(ziekte)).
- Vs. 7-8 De vorsten van de vijf Filistijnse steden beleggen een spoedvergadering en besluiten dat de Ark naar Gat moet. Want zeggen ze (Naardense Bijbel): 'zijn hand is hard geworden tegen ons en tegen Dagon, onze god!' Het Oude Testament spreekt vaak over de hand van God of de hand van de HEER. Het is een heel fysieke beeldspraak om te vertellen dat God in actie komt. Vijf keer wordt in dit hoofdstuk gesproken over 'de hand'. In vs. 4 liggen de afgehakte handen van Dagon op de drempel van zijn tempel. God hoeft maar met zijn ogen te knippen en de afgoden van de wereld worden machteloos. En alles wat er gebeurt in de Filistijnse steden vervult de bewoners met angst voor de hand van God (vs. 6, 7, 9 en 11). Het is wel goed om te beseffen dat God geen hand had uitgestoken om zijn volk te helpen in de strijd tegen de Filistijnen. Israël had de ark van het verbond als een strijdmiddel gebruikt en daarmee hadden ze van Jahweh een soort afgod gemaakt. Dit hoofdstuk is daarom niet alleen een ernstige waarschuwing voor de Filistijnen maar net zo goed voor Israël. Jahweh, de eeuwige God, laat zich niet manipuleren. Als Hij zijn hand uitstrekt (d.w.z. in actie komt) is dat zijn keuze en niet omdat mensen Hem daartoe zouden kunnen dwingen.
- Vs. 9v De Filistijnse stadsvorsten sturen de Ark naar Gat en vervolgens naar Ekron. Ook daar worden de inwoners getroffen door de builenpest en vrezen dat ze zullen sterven. Naardense Bijbel: 'Want er is een doods-tumult geweest in heel de stad, - zeer zwaar is daar de hand van God geweest.' Wie besmet is met builenpest kan binnen

een paar dagen sterven. En als de longen aangetast worden, nog veel sneller, het is dan longpest.

Vs. 11v Opnieuw houden de vijf Filistijnse stadsvorsen crisisberaad en ze besluiten de Ark terug te sturen naar het land van Israël (1 Sam. 6:3 vv).

Opmerking

- Dit verhaal biedt een mooie kans om met kinderen te spreken over humor in de Bijbel. Het is toch om in lachen uit te barsten: de overwinnaar ligt op z'n gezicht en op de volgende dag ligt dat godsbeeld daar onthoofd.

Auteur: RB

Liederen

Psalm 87

Lied 150a

Lied 912

O Heilige Geest van God

Zeg het voort

Elk oog zal Hem zien als Hij komt

Ied're dag, ieder uur

Vul mij met uw Geest

Vuur uit de hemel

(=Gezang 473 LvdK)

Op Toonhoogte 447

Hemelhoog 696

Hemelhoog 720

Op Toonhoogte 443

Op Toonhoogte 448

Op Toonhoogte 449

Auteur: PZ



De HEER is groter dan Dagon

Bijbelverhaal

De Israëlieten en de Filistijnen hebben samen gevochten. De Filistijnen hebben gewonnen. En ze pakken zomaar de Israëlieten hun gouden Ark van God af! Ze brengen de Ark naar hun eigen tempel van hun god. De Filistijnen hebben namelijk ook een god, maar dat is een afgod. Weet je wat dat is? Vroeger maakten mensen beelden van steen of hout en zeiden: 'Dit is onze god.' Ze praatten tegen het beeld, ze bogen voor dat beeld. Ze dachten dat het beeld hen kon helpen. Zo'n beeld noem je een afgod.

De afgod van de Filistijnen heet Dagon. Dagon is een beeld van steen. En Dagon staat in een mooi huis. Dat is zijn tempel. De Filistijnen brengen de Ark in de tempel van Dagon. Ze zetten de Ark voor Dagon neer. En ze zeggen: 'Dagon heeft ons geholpen. Daarom hebben we gewonnen van de Israëlieten. Dagon is veel sterker dan de God van Israël! Dagon mag de Ark hebben.

Maar is dat zo? Is hun afgod Dagon veel sterker dan de Here God? Luister maar wat er gebeurt in de tempel van Dagon.

De Filistijnen doen de deur van de tempel dicht en gaan naar huis. Maar als ze de volgende morgen weer in de tempel komen, is er iets raars gebeurd. Het beeld van Dagon ligt met zijn gezicht op de grond vóór de ark. Wie heeft dat gedaan?

Ze zetten Dagon weer rechtop. En 's avonds doen ze de deur van de tempel op slot. Nu kan er niemand in! Maar de volgende morgen is het nog gekker. Dagon ligt weer op de grond. Zijn hoofd en zijn handen zijn eraf gevallen. Die liggen op de drempel bij de deur. Wie heeft dat gedaan? Nou, helemaal niemand!

Nee, dat heeft geen mens gedaan. Dat heeft de Here God zelf gedaan. Zo laat Hij de Filistijnen zien dat de God van Israël sterker is dan de god van de Filistijnen.

In de stad waar de tempel van Dagon staat, worden de mensen allemaal ziek.

En de mensen zeggen tegen elkaar: 'De Ark van de God van Israël kan hier niet blijven.

De God van Israël straft ons, omdat we de Ark van de Israëlieten hebben afgepakt. Hij is erg boos.'

Ze besluiten de Ark naar een andere stad te brengen. Maar ook daar worden de mensen allemaal ziek. Ze besluiten opnieuw de Ark naar een andere stad te brengen. Maar daar zijn de mensen inmiddels ontzettend bang geworden.

'Wij willen de Ark van de God van Israël niet! Straks worden wij ook ziek!'

Wat moet er nu toch gebeuren met de ark van de God van Israël?

'Laten we hem maar terugbrengen naar de Israëlieten, zeggen de Filistijnen. 'Die Ark brengt ons alleen maar ongeluk. Tegen de God van Israël kan niemand op.

En zo moeten de Filistijnen wel toegeven dat de Here God, de God van Israël, de allersterkste is! En dat hun afgod Dagon helemaal niks kan!

Wat mooi, hè dat wij geloven in de Here God die de allersterkste is en dicht bij ons wil zijn. Die van ons houdt en voor ons wil zorgen!

Auteur: RS



Dagon wordt verslagen



Zit een van jullie op judo? Dat is een leuke sport. Eerst leer je goed vallen. Dat is belangrijk. Dan doe je jezelf geen pijn. Daarna leer je allerlei grepen en technieken: de beenveeg, armklem, de heupworp en natuurlijk de houdgreep.

Een wedstrijd tegen elkaar waarin je kunt laten zien wat je kan is natuurlijk mooi. Het is leuk om je vriendje of vriendinnetje te snel af te zijn en hem of haar te vloeren. Op de mat en geen kant meer op kunnen. Ippon, gewonnen

Je kunt de kinderen ook een spelletje 'armpje drukken' laten doen. Wie is de sterkste?

Vandaag horen we een bijbelverhaal waarin de God van Israël Dagon, de god van de Filistijnen vloert.

Bijbelverhaal

In Asdod is het druk. Vrouwen en kinderen lopen door de straten. De soldaten komen terug uit de oorlog. Zouden ze gewonnen hebben? En zullen hun mannen, vaders en broers er ook bij lopen? Zijn ze veilig terug uit de oorlog tegen Israël? Een poosje later dreunt de grond; duizenden soldaten marcheren door de straten.'

Ze zingen dat ze gewonnen hebben. Dagon heeft hen geholpen de Israëlieten te verslaan. Ze steken hun speren stoer in de lucht. 'Wij zijn de sterkste'. Een groep soldaten draagt een goudkleurige kist. Nee, het is echt goud! Ze juichen: 'Wij hebben hem te pakken genomen, die god van Israël. Wij hebben de Ark veroverd'. De vrouwen

snappen er nog niks van. 'Wij hebben de god van Israël meegenomen. Hoera voor Dagon! Hij is de sterkste!' De soldaten brengen de gouden kist naar de tempel. Daar zetten de Dagonpriesters hem neer naast het beeld van de Filistijnse god Dagon. Nu kan iedereen in Asdod zien dat Dagon de God van de vijand Israël heeft uitgeschaakeld. En zijn gouden godenbeeld konden ze meenemen naar huis.

Als de priesters van Dagon de volgende morgen de tempel binnen stappen schrikken ze erg. Wat is er gebeurd, wie is er binnen geweest? Het beeld van Dagon is voorover op de grond gevallen. Daar ligt Dagon languit voor de gouden Ark.

Snel zetten de priesters het beeld weer op z'n plek. 'Sstt, niks zeggen hoor', fluisteren ze tegen elkaar. 'Niemand heeft gelukkig iets gezien en nu is het probleem opgelost'. De priesters doen wat ze elke dag doen en gaan 's avonds naar huis. De deuren van de tempel zitten goed dicht.

Maar de volgende morgen is het nog erger dan een dag eerder. Wat een ramp. Dagon ligt weer op de grond. Nu zijn het hoofd en de handen van het beeld af. Het lijkt wel of ze zijn afgehakt. De stukken liggen op de drempel. Verstijfd van schrik en angst kijken de priesters rond. Hoe kon dit gebeuren? Er was echt niemand in de tempel en toch ligt het beeld van Dagon daar. Met een grote stap gaan ze over de drempel. Erop gaan staan mag natuurlijk niet, want met de handen van Dagon erop is het een

heilige drempel geworden. Daar ga je niet op staan, natuurlijk. Ze proberen het beeld zo goed mogelijk te repareren en weer op z'n plaats te zetten.

'Wat is hier aan de hand? Het lijkt wel of het spookt. Zou het met die gouden Ark te maken hebben, met die God van Israël? Dat kan toch niet; die was net verslagen door hun Dagon.' Het geheim houden lukt nu niet meer. Dagon is gevallen; het is het gesprek van de dag.

Maar er gebeuren meer vreemde dingen. Er worden mensen ziek. Op hun lichaam komen pijnlijke plekken. Het is echt heel eng. Als veel meer mensen ziek worden, denken de Filistijnen aan de gouden kist in de tempel van Dagon. Waren er vroeger, toen de Israëlieten in Egypte geen erge ziektes gekomen, omdat de God van Israël boos was op de farao? Iedereen in de stad praat erover. 'Er is maar één oplossing', zegt iemand, 'die gouden kist moet hier weg, Israëls God veroorzaakt deze ziekte. Hij neemt wraak op Dagon en ons!'

'Ja, die God van Israël heeft Dagon gevloerd. Hij heeft ons ziek gemaakt. Hij moet weg, direct! Ze sturen de gouden kist naar een andere stad, Gat, en als daar hetzelfde gebeurt naar Ekron. Maar daar worden de mensen ook ziek, nog erger dan in Asdod en Gat. De Filistijnen worden zo bang voor de God van Israël dat ze Hem niet meer bij zich willen hebben. Ne, ze geloven niet in Hem. Ze gaan niet tot de HEER bidden en brengen Hem geen offers. Daarvoor zijn ze veel te trots. Maar ze vinden het wel eng, dat een andere god sterker is dan hun Dagon.

Afsluiting

God liet zich door de Israëlieten niet als mascotte gebruiken. De Ark is wel de plaats waar Hij op aarde woont. Maar de Ark is niet de HEER zelf. God is geen ding, God is God. Veel groter dan de machtigste mens, veel groter dan het spectaculairste natuurverschijnsel. Hij heeft immers alles op aarde gemaakt. Omdat Israël Hem niet eerbiedig diende, verloren ze de oorlog van de Filistijnen. Die Filistijnen krijgen nu net z'n lesje. God laat zien dat Hij Dagon met het grootste gemak in de houdgreep neemt. God bewijst dat Hij de baas is over de dingen die gebeuren. De Filistijnen denken dat de HEER kunnen uitlachen en dat ze met Hem kunnen doen wat ze willen. Nou, mooi niet!

De God van Israël is de enige echte God. Niets houdt Hem tegen. Zouden de Israëlieten dat nu ook gaan geloven en weer eerbiedig met de Ark omgaan?

Auteur: RvO



De HEER is onze God!

Inleiding

Vandaag horen we een verhaal uit de Bijbel, wat niet zo heel bekend is. Ga er maar eens goed voor zitten. Misschien klinkt het als een spannend oorlogsverhaal, maar het staat natuurlijk niet zomaar in de Bijbel. God wil ons er iets mee leren. Luister maar.

Bijbelverhaal

Het volk Israël is God een beetje vergeten. Zelfs de priesters in de tempel hebben eigenlijk geen eerbied meer voor God. Ze doen maar wat. In die tijd begint het volk een oorlog tegen de Filistijnen. Ze denken misschien wel dat ze onoverwinnelijk zijn, want zij zijn toch het volk van God? God is toch bij hen? Maar niets blijkt minder waar. Ze verliezen de veldslag, en veel Israëlieten worden gedood.

Hoe kon dat nu gebeuren? De Israëlieten bedenken een plan. Toen het volk door de woestijn trok, is er een heilige kist gemaakt. Een gouden kist, met daarin een aantal voorwerpen die laten zien dat God machtig is en trouw. Voorwerpen, die horen bij het verbond van God met het volk. Weet je wat? Als ze nu eens die kist, de Ark van God, meenemen naar het slagveld? Dat zal helpen, dan is God tenslotte écht bij hen in de oorlog. Dan moeten ze wel winnen!

Maar ook nu gaat het niet zoals de strijders van Israël verwachten. Wéér verliezen ze de strijd, en de heilige Ark van God wordt buitgemaakt voor de Filistijnen.

De Filistijnen brengen de ark naar hun stad Asdod. Daar staat de tempel van hun God, die Dagon heet. Daar, in die afgodstempel, zetten ze de ark van God neer. Hun god, Dagon, die natuurlijk geen god is maar alleen een stenen beeld, heeft de God van Israël verslagen, zo denken ze.

Maar de volgende ochtend, als de Filistijnen in de tempel komen, ligt het beeld van Dagon op de grond. Het is voorovergefallen, voor de ark van God. Alsof Dagon moest knielen voor de enige echte God. Maar dat begrijpen de Filistijnen nog niet. Ze zetten het beeld weer rechtop, en gaan verder met waar ze mee bezig waren. Maar de volgende dag ligt het afgodsbeeld wéér omver. Erger nog... het hoofd en de handen zijn eraf en liggen op de drempel van de tempel. Daar schrikken de mensen toch wel van.

En dat is nog niet alles. In de Bijbel staat: 'De HEER pakte de inwoners van Asdod hard aan.' God zaait paniek onder de inwoners van de stad. Iedereen, van groot tot klein, krijgt last van pijnlijke bulten. De Filistijnen begrijpen dat dit een straf is van de God van Israël. 'Die Ark kan hier niet blijven', zeggen ze, 'want die God treedt hard op tegen ons en tegen onze god Dagon.'

De Filistijnen besluiten de Ark van God te verplaatsen. Weg uit Asdod. Ze brengen hem naar de stad Gat. Maar ze hebben buiten de macht van de God van Israël gerekend. Israëls God laat zich niet tegenhouden. Ook in Gat ontstaat paniek, ook hier krijgen alle mensen last van pijnlijke bulten. Opnieuw wordt de ark verplaatst, nu naar

de stad Ekron. Maar de inwoners van Ekron hebben al gehoord wat er in Asdod en in Gat is gebeurd. 'Willen jullie ons soms allemaal doden?', schreeuwen ze. 'Wèg met die Ark, die komt onze stad niet in!' Ook in Ekron straft God de mensen op dezelfde manier. De Filistijnen zijn ten einde raad. Wat moeten ze met die Ark, met die oorlogsbuit? Terug naar het land van Israël, waar hij vandaan komt, is de conclusie. Wèg ermee, anders worden we allemaal nog gedood.

De God van Israël, de enige ware God, is te machtig voor de Filistijnen en voor hun afgod Dagon. Ze kunnen er niet tegenop. God is altijd de sterkste, dat laat Hij aan hen merken. De Filistijnen begrijpen het: met deze God valt niet te spotten. En de Israëlieten? Ongetwijfeld hebben ze gehoord wat er bij de Filistijnen is gebeurd. De Israëlieten dachten dat ze God wel even voor hun karretje konden spannen. Als ze de Ark van God mee zouden nemen de oorlog in, dan zouden ze die wel winnen. Maar zo werkt het niet. God laat zich niet op die manier door ons gebruiken. De Filistijnen, die ongelovige afgodendienaars, zagen het: deze God is machtiger dan alles en iedereen. En de Israëlieten, Gods eigen volk? Zouden zij het nu ook zien en begrijpen?

Ook nu nog, in onze tijd, wil God laten zien wie Hij is. Hij wil zijn liefde laten zien in ons leven. Soms door heel wonderlijke dingen, en soms door dingen die wij heel gewoon vinden, maar waaruit Gods zorg voor ons leven toch duidelijk zichtbaar is. Zien wij het? Geloven wij het? Of hebben wij God ook, net als het volk Israël, eigenlijk alleen maar nodig als het lastig wordt. Als we lijken te verliezen, spannen we dan God voor ons karretje? Kunnen we dan ineens bidden, wat we misschien al een tijdje waren afeeld?

Denk eens goed na over dit verhaal van de Filistijnen. God laat zich niet gebruiken als het toevallig óns uitkomt. Als wij niet echt van harte, elke dag met God willen leven, dan gaat het misschien wel net als in dit verhaal. Dat andere mensen, die helemaal niet in God geloofden, nog eerder ontdekken hoe groot en machtig Hij is, dan jij! Het kan ook anders. Boven dit verhaal staat: De HEER is onze God! Laat dat merken in je leven, laat Gods liefde en trouw zien aan de mensen om je heen. Niet alleen als het moeilijk is en je God hard nodig hebt, maar juist ook als het goed gaat en je blij en gelukkig bent. Dan kan God jou gebruiken om zijn liefde te verspreiden naar de mensen die Hem nog niet kennen. Die nog niet weten, dat Hij de machtigste is!

Auteur: MvdB